

Барановська Т.В.,
доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри
права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»
Лебідь В.Г.
Державний університет: «Житомирська політехніка»
м. Житомир

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРО СТВОРЕННЯ ТА РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Тяжкі й трагічні періоди соціально-демографічних потрясінь, найбільш значущими з яких є війни, не тільки змінюють умови життя людей, але й впливають на суспільні інститути, створюючи численні загрози для розвитку, «перебудовуючи» ієрархію функцій і спрямовуючи їх на збереження соціального устрою та людського потенціалу країни. Сім'я, як основний інститут суспільства, відчуває значний вплив війни і тих руйнівних процесів, які вона породжує. Саме сім'я відіграє ключову роль у підтримці життєдіяльності населення, а отже, й усього суспільства в цих кризових умовах.

Не зважаючи на всі тяжкі обставини, кількість українців які хочуть зареєструвати свій шлюб та створити сім'ю значно збільшилась.

Протягом року повномасштабної війни росії проти України в країні значно зросла кількість шлюбів і зменшилась кількість розлучень, незважаючи на стреси та вимушену розлуку з близькими. Звичайно показники в 2023 і в 2024 роках показали значно меншу кількість реєстрації шлюбу ніж в 2022 році, проте порівнюючи з 2020 та 2021 роками цей показник все одно більший.

Також цікавим виявився факт, що кількість розлучень протягом першого року війни зменшилась на 20,27% ніж за рік до війни [4].

У зв'язку з повномасштабним вторгненням і запровадженням воєнного стану, держава розробила спеціальний механізм реєстрації шлюбу для військовослужбовців, які не можуть бути фізично присутніми на церемонії. Проте процедура розлучення залишилася незмінною і має певні особливості.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів, на період воєнного стану, якщо один з наречених є військовослужбовцем, державна реєстрація шлюбу може здійснюватися органами ДРАЦС без особистої присутності цього нареченого (нареченої) [2].

Нещодавною новелою в процесі реєстрації шлюбу стала можливість укласти онлайн-шлюб через портал «Дія». Шлюб онлайн через портал «Дія» — це революційний сервіс, який дає змогу одружитися всього в декілька кліків. Тепер молодята не витратять час на поїздки, пошук вільних дат в установах, не перейматимуться за бюрократію. Весь процес реєстрації шлюбу проходить у застосунку — від подання заяви до одруження.[5]

Цей спосіб значно полегшить життя українців які бажають створити шлюб, адже все що необхідно буде зробити, у день весілля потрібно зайти за посиланням на онлайн-церемонію, в якій буде присутній працівник Цифрового ДРАЦСу Міністерства юстиції України. Наречені можуть перебувати в будь-

якому місті країни чи світу або ж просто поруч, процес реєстрації шлюбу триває до 30 хвилин. Проте слід зазначити, що оформити розлучення онлайн через портал "Дія" в Україні можливості немає.

Також з червня 2022 року активного обговорення набуло питання одностатевих шлюбів, це пов'язано із петицією з вимогою легалізації цього інституту яка збрала необхідні 25 тисяч голосів, і Президент України надав відповідь. Володимир Зеленський зазначив, що Уряд напрацював варіанти рішень щодо легалізації в Україні зареєстрованого цивільного партнерства у рамках роботи з утвердження та забезпечення прав і свобод людини, посилаючись на те, що в умовах воєнного стану Конституція України не може бути змінена, Прем'єр-міністр має поінформувати про відповідні результати [1].

13 березня 2023 року у Верховну Раду було подано законопроект про зареєстровані партнерства.[3] Як у багатьох інших країнах, де легалізовано цивільні партнерства, в Україні також розробили проект закону. У ньому визначено, що зареєстроване партнерство — це добровільний сімейний союз між двома повнолітніми особами, незалежно від їх статі, заснований на взаємній повазі, підтримці та спільних правах і обов'язках. Цивільні партнери матимуть статус близьких родичів і користуватимуться майже такими ж правами, як і подружжя.

У пояснювальній записці до законопроекту вказано, що нейтральний інститут зареєстрованих партнерств дасть змогу державі чітко регулювати правовий статус таких пар, забезпечуючи їхні права та обов'язки. При цьому не потрібно вносити зміни до чинних норм, що стосуються шлюбів, що є важливим у контексті чутливості цього питання для релігійних спільнот.

Ще одним із важливих питань котре стало більш складним під час воєнного стану в Україні, це розірвання шлюбу між громадянином України та громадянином російської федерації. Після початку повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію України та повного розриву дипломатичних відносин між Україною і росією, процедура значно ускладнилася. Це вплинуло на багато аспектів сфер життя громадян, включаючи правові питання, такі як розподіл майна, визначення місця проживання дітей, а також процес розірвання офіційних шлюбних відносин. Проте, незважаючи на всі складнощі, розірвати шлюб з громадянином рф, що перебуває за кордоном можливо, але лише в судовому порядку.

Можна зробити висновки, що з моменту введення в Україні воєнного стану всі українці стикнулися з великою кількістю проблем та трагічних подій, які вплинули на всі сфери життя людей, сімейне право не є винятком.

Список використаних джерел:

1. Петиція «Легалізація одностатевих шлюбів» від 03.06.2022 року No 22/144562-еп. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/144562> (дата звернення 05.10.2024)

2.Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 року №213 «Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану»

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2022-п#Text> (дата звернення 30.09.2024)

3. Проект Закону про інститут зареєстрованих партнерств від 13.03.2023 №9103.

4. Opendatabot. На другий рік повномасштабної війни шлюбів в Україні поменшало – Opendatabot. Opendatabot.

URL: <https://opendatabot.ua/analytics/marriages-divorces-half-2023> (дата звернення 30.09.2024)

5. URL: <https://diia.gov.ua/news/pershij-u-sviti-onlajn-shlyub-cherez-diyu-ukrayinci-vidteper-mozhut-odruzhitisya-po-videozvyazku> (дата звернення 01.10.2024)